

Ljubljana, prelepa draga vas domača: popotne misli k etnologiji Ljubljane

*"Iz žarečih plinov so se z vrtnčenjem oblikovali planeti in med njimi Zemlja, ki je bila spočetka le žareča krogla. S postopnim obla-
janjem je temperatura sčasoma dosegla stópno, ko se je lahko začelo razvijati življenje. Dolgo časa so najprej kraljevale modrozelen
alge, postopoma pa se je na njej oblikovalo življenje v vseh svojih neizmerno bogatih in raznolikih oblikah, najprej rastline, nato živali
in naposled iz najvišje razvitih opic ljudje. Ti so najprej živeli v praskupnosti, torej v brezrazredni družbi, nato pa so skozi kompleksen
družbenohistorični razvoj razredne družbe prešli skozi vse faze sužnjelastniškega reda, feudalizma in kapitalizma, ki skozi svoje gmitje
nujno prehaja v socializem. Najvišja oblika, ki izraža bistvo socialističnega stremjenja, je kajpada samoupravljanje, to pa je kljub
nekaterim neznatnim in nepomembnim težavam najbolj razvito v Jugoslaviji. Zato ni naključje, da je bilo prav tu - in to v najbolj raz-
vitem delu Jugoslavije - ustanovljeno Društvo za teoretsko psihoanalizo in v njegovem okrilju Šola Sigmunda Freuda, ki svoje izsledke
objavlja prav v zbirki..."*

Šola Sigmunda Freuda pri Društvu za teoretsko psihoanalizo (Slavoj Žižek), Ljubljana 1985 (Hegel in objekt: Filozofija skozi
psihoanalizo 3, str. 3)

Ko sem leta 1982 prišel študirat v Ljubljano, sem se z nekaj starejšim kolegom, ki je tu študiral že tri leta, pogovarjal o tem, če bi po študiju raje živel v Ljubljani ali v Mariboru (s tem vprašanjem se - hočeš nočeš - sreča vsak študent "iz province", ko pride na "začasno" bivanje v prestolnico). Moj kolega je bil kategoričen v prepričanju, da je z Ljubljano vse v najlepšem redu in da se za nobeno ceno ne bi vrnil nazaj, saj je imel občutek, da se je znašel v - to niso njegove besede - popku sveta. Pri tem je seveda mislil na takratno prelomno dogajanje v kleti (katerega že - četrtega?) bloka v študentskem naselju (ta svetovljanska luknja se je imenovala Disco FV), na koncertno in drugo kulturno, podkulturno ter al-terkulturno dogajanje, na živahno dogajanje v Kinoteki, na brstenje najrazličnejših raziskovalnih (in družbenokritičnih) programov v humanistiki na FF (ta vitalnost duha je odsevala tudi v ironičnih zapisih, kakršen je zgornji citat, ki mu je treba dodati le še to, da je bila tako razumljeno središče veselja in zgodovine prav Ljubljana) in še na maršikaj (Radio Študent, na primer, je bil absolutno najpomembnejši magnet moje generacije; bil je radio s presežkom, ki - tega takrat seveda nismo vedeli - ni imel konkurence v takratni Evropi). Bil je, skratka, prepričan, da je Ljubljana ena od svetovnih prestolnic in kraj, v katerem je človek lahko bistveno bolj ustvarjal kot "v provinci" (ki ne premore niti filozofske fakultete). Sam sem se sicer strinjal z njim, toda na ljubljansko klimo se nikakor nisem mogel navaditi in sem se, kolikor je bilo mogoče, vračal v rojstni Maribor, kjer smo se na vse kriplje trudili, da bi vzpostavili ključne urbane mladinskokulturne institucije.

Če primerjam Ljubljano iz tistega norega "predpomladnega" obdobja z Ljubljano danes, se seveda ne morem znebiti neprijetnega občutka, da je življenje v tem mestu sicer bistveno manj moreče kot takrat, toda Ljubljano pravzaprav dojemam kot eno od evropskih prestolnic le še takrat, ko Celovško cesto zasedejo policisti in napravijo prostor koloni reprezentančnih avtomobilov, okrašenih kot kičasto božično drevo.

Sedaj, ko Ljubljano poznam tudi z bolj "profane" in vsakdanje plati, se tu in tam še vseeno začudim, ko blizu klasičnega blokoveškega naselja srečam traktor ali ko v sicer urbaniziranem okolju opazujem kozolce in ugotavljam, da je to verjetno edina evropska prestolnica, v kateri ne najdemo samo traktorjev in kozolcev, ampak tudi čisto pravi bio gnoj. Zato me niti ne preseneča več pretirano, da so kolegi in kolegice, ki so se odzvali na naš poziv za pisanje o Ljubljani, večinoma opisovali pretekle procese urbanizacije določenih mestnih okolij in z njimi povezane predurbane oz. oburbane dejavnosti. Sam sem si sicer želel tudi kakšnega prispevka, ki bi razkrival današnje klubsko ali gostilniško življenje v mestu, posocialistično razslojenost, imigrante, klošarje ali nogometne navijače (mimogrede: Ljubljana je verjetno tudi edina prestolnica, v kateri več ljudi obiskuje opero kot pa nogometne tekme), toda današnje dihanje tega mesta za kolege in kolegice očitno ni enako vznemirljiva tema kot oziranje v njegovo preteklost.

A niti na misel mi ne pride, da ne bi z zadovoljstvom in celo z navdušenjem pospremil prispevkov v tej številki Glasnika, saj vsi po vrsti po svoje odstirajo posamezne koščke tega, kar razumemo (in doživljamo) kot urbano življenje, ki bi bilo brez zgodovinskega spomina (tako tistega, ki sega le dobro desetletje in pol nazaj, kot tistega, ki sega v urbanizacijske izkušnje generacij, ki jih že lep čas ni več med nami) oropano za nekaj ključnih globinskih razsežnosti našega bivanja v danem prostoru in času.

Na koncu bi se rad opravičil avtorjem in avtoricam, ki sva jih z urednico spomladi priganjala k čimprejšnji oddaji besedil, ker sva verjela, da bo ta številka izšla junija, kot je bilo načrtovano. Toda stvari so se zasukale bistveno drugače in urednika sva na natezalnici postavljajna takšnih in drugačnih pogojev in omejitev iz meseca v mesec vse bolj izgubljala vsako voljo do dela (najin entuziazem pa je že tako ali tako bil uspešno odploavljen marca letos), tako da so se zamude pri pripravi te številke samo še stopnjevale v komajda predvidljivem accelerandu plesa izgubljenih duhov. Toda to je zgodba, ki še čaka na svojo kodo. V naslednji številki. Upam.

Rajko Muršič

